

HRVATSKA MISAO

PREDPLATA ZA ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU GODIŠNJE K 14.—
POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO SURAZMJERNO, MJESEČNO
K 2.50. — POJEDINI BROJ 10 PARA. — OGLASI PO CIJENIKU.
— PLATIVO I UŽUŽIVO U ŠIBENIKU.

- IZLAZI SVAKI DAN -
:: TELEFON BR. 74. — ČEKOVNI RAČUN 129.871. ::

UREDNIŠTVO I UPRAVA NALAZE SE NA TRGU SV. FRANE, IZA
OBČIN. PERIVOJA. — VLASTNIK, IZDAVATELJ I ODGOVORNI
UREDNIK JOSIP DREZGA. — TISAK: HRVATSKA ZADRŽNA
TISKARA U ŠIBENIKU, U. Z. S. O. J.

GOD. II.

ŠIBENIK, subota 28. studenoga 1914.

BR. 161

Srpsko-hrvatski naziv u školama.

Hrvatska zemaljska vlada u Zagrebu, dneva 5. tek. mjeseca, izdala je naredbu, kojom je odredila, da se hrvatski jezik, odsele unaprijed, u svim školama, koje mu dragoj vrsti, mora nazivati hrvatskim jezikom, a ne više srpsko-hrvatskim. Ovaj korak bio je opravdan i potrebit, jer se tim ukida i uništava u našoj domovini slavosrpsština, koja je bila, natrag nekoliko godina, unešena iz Srbije, pod krinkom kulturnog jedinstva, u sve naše škole, a tako i u naš politički i kulturni život.

Dosada nije poznato, da li se namjerava provesti ova odredba i u školama naše pokrajine, jer se Pokrajinsko Školsko Vijeće nije ob ovom ništa izjavilo: svakako shodan je čas te se ob ovom važnom pitanju progovori.

Politika stranke prava, sljedeći nepokolebivo nauk svog Vodje, bila je od svog početka neprijateljska svake slavosrpsštine, jer je bila potpunoma uvjerena, da je ona štetna hrvatskom narodu, Pravaštvo u Dalmaciji, radeći za hrvatsko narodno pravo i ujedinjenje svih hrvatskih zemalja u okviru habsburške monarhije pod zakonitim vladarom, radilo je uvijek i za kulturno i gospodarstveno podignuće hrvatskog naroda, da bude tako hrv. narod uvažen faktor u općoj državnoj politici. Ova misao vodiljna zdrave hrvatske politike, naravno, ne dava mjesto nikakvoj slavosrpsštini, već isključivo hrvatstvu.

Omladina, a to osobito učeća, čim je Starčevićeva nauka počela zalaziti i širiti se u narodu, vrstala se je oduševljeno u prve redove pravaške stranke. Skoro svi srednjoškolski bili su samo pravaši. Zdrava je to bila i karakterna mladež, prožeta najljepšim narodnim težnjama, zadahnuta čistim pravaškim idejama.

Nijesu gotovo dva decenija da se je u politici našeg naroda inaugurirala nova era, moderni kurs protupravaške politike, dakle i protunarodna. Započela je kompromisna narodna stranka sa pravaškim uskokima a nastavila je napredno-demokratska stranka sa svojim čedom nacionalističkom omladinom. Pod zamamljivim frazama nacionalne stoge počelo se je iz Srbije proturivati naziv srpski ili hrvatski, ili srpsko-hrvatski. Tako postepeno htjelo se je hrvatski narod pretvoriti u isključivo srpski narod, kojim bi zagospodovala Srbija.

Narodnu inteligenciju u našoj domovini, osobito mladju generaciju, bila je, zadnjih godina, obuhvatila neka manija, skoro ludilo, da nazivlje naš ljepi hrvatski jezik srpsko-hrvatskim. Mnogima zanešenjaci „za naciju“ bilo je sve jedno nazivati naš jezik srpskim ili hrvatskim, jugoslavenskim, slavenskim, dapače samo naškim. U ovom mahnitaju kroz štetnom zdravoj hrvatskoj misli isticala se je na osobiti način naša učeća mladež.

Rekao ko što mu dragi, neoboriva je činjenica, da je ovu protuna-

rodnu i protudržavnu politiku indirektno podupirala samo škola. Jest u istinu sama škola. Evo tome očitih dokaza.

Zakonom uveo se je, nije davno, u svrhu škole naziv hrvatskog jezika „srpskohrvatski“ ili samo „nastavni jezik“. Jedino ovako učenici moraju sada nazivati svoj materinski jezik u školi. Stara generacija znala bi pričati koješta o provadjanju ove školske odredbe, što je samo laskavo i hvalevrijedno za ondašnju učeću mladež. Znala je, natrag nekoliko godina, hrvatska mladež, zadajena pravaškim duhom, a uvrijeđena u svom hrvatskom osjećaju, dati izljeva patriotizmu te nije htjela oskvrnuti hrvatsko ime kakvim besmislenim i protunarodnim nazivima, pa zato na svojim školskim pismenim sastavcima brisala je srpsko-hrvatski a nazivala je materinski jezik isključivo hrvatskim.

Takav prestupak bio je oštro kažnjen, a djak dobivao bi nižu ocjenu u napretku i ponašanju. Nalazilo se je u našoj pokrajini po raznim srednjim zavodima profesora hrvatskog jezika, a bili su zgoljni srbijanci, te su proganjali učenike samo zato, jer nijesu htjeli nazivati svoj materinski jezik srpsko-hrvatskim. Škola je ovu indirektnu srpsku propagandu podupirala, dočim pravaška ideja bila je smatrana neprijateljskom državi i školi. Kako li se sada provedba ove školske odredbe ljuto osvećuje! U školi današnja nacionalistička omladina počela je nazivati svoj materinski jezik srpskim, srpsko-hrvatskim, dapače samo „naškim“.

Do 180 djaka srednjoškola u Sarajevu, početkom ove školske godine, isključeno je od pohađanja škole kao sukrivci u novom veleizdajničkom procesu pod vodstvom profesora Žakule, te su bili u službi velikosrpske propagande. U Ljubljani ovih dana vodi se proces protiv 23 učenika tuženih zbog veleizdaje. Ovo nije nego naravna posljedica one slavosrpsštine, koju je, paragrafom zakoha, školska vlast uvadjala u škole, jer je htjela da se nazivlje hrvatski jezik i srpskim.

Koliko li bi bilo danas drugčije, da je škola znala podupirati čistu hrvatsku misao u omladini te nijetiti hrvatski osjećaj kod učenika? Dočim je ona ugušivala svako hrvatsko čuvstvo, nije dala da se o hrvatstvu govori po školama, ali je dopuštala da hrvatska mladež nazivlje svoj jezik srpskim. Sada su dozreli plodovi, te je naš narod dobio omladinu, koja je kadra zatajiti hrvatski karakter naše domovine te ga pretopiti u samo srpstvo.

Nije li pak propagiranje slavosrpsštine i sama ćirilica, koja danas ima odlično mjesto u srednjim školama? Povećao se je broj pismenih sastavaka, komada po školskim čitankama napisanih ćirilicom. Sama nekakva djeca u pučkim školama, a da ne znaju čitati dobro ni latinicom, moraju se mičiti i kopati oči da nauče čitati njima skroz nepotrebitu ćirilicu. Učenje hrvatske literature popri-

milo je u školama drugi pravac, Srpski n. pr. književnici samo su srpski, ali hrvatski su, razumijeva se, srpsko-hrvatski ili naprosto „naši“. Budi se kod mladeži veliki interes za srpske pisce te im se daje knjiga napisanih ćirilicom. Na ovaj način škola bjelodano njeguje u hrvatskoj omladini slavosrpsčinu.

Shodan je čas, da se srpsko-hrvatskom nazivu učini kraj i u našoj Dalmaciji. Nek naša mladež nauči već u školi nazivati naš mihi i ijepi hrvatski jezik samo hrvatskim, a ne srpsko-hrvatskim ili srpskim.

Školska vlast u Dalmaciji nek slijedi primjer hrvatske vlade u Zagrebu te ukine dosadašnji naziv nastavnog jezika. Vanka iz škola sa srbohrvaštinom!

U SRBIJI.

900 zarobljenih.

BEČ, 27. studenoga. Sa južnog ratišta javlja se: Bojevi na Kolubari uzimlju povoljan tok.

I jučer skoro na svim bojnim frontama, unatoč žilavom otporu protivnika, zadobijeno je prostora. Oko 900 Srba je zarobljeno.

Skroz nepovoljno vrijeme u dolinama skliskoća tla, na visovima veliki snjež otežavaju istina operacije, ali pak razpoloženje vojske prama vijestima koje dolaze sa fronta, izvrstno je.

U Galiciji i na Karpatima.

Beč, 27. studenoga. Službeno se saopćuje:

U zapadnoj Galiciji i na Karpatima bojevi još traju. Odluka nigdje nije pala.

ČERNOVICE ISPRAŽNJENO.

Beč, 27. studenoga. Službeno se danas javlja:

Černovice bilo je danas od naših četa ponovno ispražnjeno.

U RUSIJI.

BERLIN, 27. studenoga. Službeno se saopćuje.

Na istočnom ratištu (u Rusiji) jučer nije bilo nikakvog odlučnog boja.

BEČ, 27. studenoga. O položaju u Rusiji saopćuje se:

Na poljačkom frontu prošao je jučerani dan prama prilikama mirno.

Sa francuskog ratišta.

BERLIN, 27. studenoga. Službeno se saopćuje:

Ni jučer nije englesko brodovlje uznemirivalo obalna mjesta.

U argonskoj šumi naš napadaj imao je daljnog napredovanja.

Francuski napadaji u okolišu Apremonta bili su odbiveni.

Engleska oklopnača potonula.

LONDON, 27. studenoga. U sjednici donje kuće saopćio je lord Churchill da je bojna ladja „Bulwark“ dne 25. ov. mj. u Shearnesu digla se u zrak i potonula. Od 700 do 800 ljudi je zaglavilo a 12 spašeno.

Uzroci katastrofe.

LONDON, 27. studenoga. U sjednici parlamenta prisutni admirali, nakon Churchillovog govora, izvještše, da su uvjereni da je uzrokom katastrofi „Bulwark“ unufarna eksplozija mašazina, pošto nije bilo nikakvog uzbijanja mora, Ladja je potonula u tri časa.

Dva dana iza vijesti o propasti superdreadnota „Audacious“ dolazi evo vijest o katastrofi drugog velikog engleskog ratnog broda.

„Bulwark“, od 15.000 tona, 122 metara dug, 23 širok, 8.7 dubok, bio je sagrađen g. 1899. Brzina mu 18 milja. Posada broda iznosila je 750 ljudi.

Čišćenje jugoistočne Bosne od neprijatelja.

„Bosnische Post“ donosi: Nakon što su protjerani Srbi i Crnogorci iz istočnih dijelova sarajevskog okruga, koji su za neprijatelja, a osobito na Romanji planini bili katastrofalni, ostalo je još za izprazniti jugoistočni ugao sarajevskog okruga. I to je poduzeto paralelno sa akcijom u Srbiji i ova akcija bit će u najkraće vrijeme dovršena potpunim uspjehom. Višegrad i Foča već su pred tri dana osvojeni od naših četa, te se u tim gradovima podpunim uspjehom. Neprijateljske čete, poduprte jakim odjelima komitadžija, pobjegle su dijelom preko granice, a dijelom se povukle u Čajniče, odakle će doskora biti protjerane.

Bugarska prama ratu.

Pred dubkom punom dvoranom i punih tribina prihvatio je u sjednici sobranja rieč ministar predsjednik Radoslavov. Osvrćući se na kritike oporbenih govornika, ministar predsjednik izjavljuje, da će vlada ostati vjerna neutralnosti, koju je obećala na početku evropske krize. Vjerna ovoj neutralnosti ona je uvijek unatoč neopravdanih prigovora sa strane oporbe lojalno čuvala ovu neutralnost. Oporbene prigovore govornik odlučno odbija. Kad su neke vlasti držale, da moraju staviti neke primjetbe, vlada im je odmah dala razjašnjenja, koja su zadovoljavala dotične vlasti. Sada sve velevlasti odobravaju držanje Bugarske. Bugarska podržava prijateljske odnose sa Rumunjskom i Grčkom, dapače i sa Srbijom, koja se nalazi u ratnom stanju. Odnosi Bugarske s Turskom nada sve su iskreni, a vlada je sretna, što može saopćiti narodu, da je zemljišni integritet Bugarske osiguran.

Ministar predsjednik dodaje ovo: Ako naša budu prilike sille, da se upustimo u pregovore radi povećanja narodnog područja, onda ćemo stupiti u te pregovore, poduprti blagohotnošću cijele Evrope, s kojom želimo podržavati najbolje odnose. (Dugotrajno pljeskanje).

Nakon ministra predsjednika Radoslavova uzeo je riječ ministar javne nastave Pešev, koji je rekao nadopunjujući izjave premijera, da se držanje vlade ne može s nijedne strane sumnjiviti. Vlada se drži najstrožeg neutraliteta prama obim grupama velevlasti.

KRONIKA.

„Az Est“ javlja iz Srbije: Vrlo važno željezničko stječište kod Lazarevca držale su omanje srbske bojne sile u svojim rukama, budući se gros srbske vojske povlači prema Kragujevcu na Arandjelovac. Ondje se namjeravaju van svake sumnje Srbi da opiru. Dotle misle okupiti svoje bojne sile. Držanje i razpoloženje naših četa opravdava najbolje nade.